

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра економіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

_____ Анатолій ДІБРОВА

“30” травня 2023 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри економіки

Протокол № 15 від “29” травня 2023 р.

Завідувач кафедри

_____ Вікторія БАЙДАЛА

”РОЗГЛЯНУТО ”

Гарант ОП «Фінанси і кредит»

_____ Юлія НЕГОДА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

освітня програма «Фінанси і кредит»

Факультет економічний

Розробник: к.т.н., доцент Чередніченко О.О.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Економіка підприємства
(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»</i>	
Освітня програма	<i>«Фінанси і кредит»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	3	
Семестр	5	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60 год.	
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета вивчення: формування системи знань і прикладних навичок щодо розробки ефективних економічних рішень у різних сферах і на різних етапах економічної діяльності підприємства, вибору найбільш перспективних шляхів розвитку виробництва, розробки різних видів планів та оцінювання економічної ефективності діяльності підприємства в ринкових умовах, способів забезпечення ефективного функціонування економіки.

Завдання навчальної дисципліни:

набуття студентами знань і вмінь з питань економічних основ функціонування підприємства; прогнозування і планування діяльності підприємства; формування і використання персоналу підприємства та його оплата; техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства; основний і оборотний капітал підприємства; інтелектуальний капітал та нематеріальні активи підприємства; інвестиційні ресурси та інноваційна діяльність в підприємствах; фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства; витрати виробництва, собівартість і ціни на продукцію; розвиток підприємства: реструктуризація і санація підприємства; економічна безпека підприємства; банкрутство і ліквідація підприємства.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 10. Здатність працювати у команді.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування). СК 07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК 08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР 04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР 05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР 07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР 09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР 10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР 13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР 16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР 19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР 20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР 21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР 24. Знати та вміти ідентифікувати інвестиційні переваги суб'єктів господарювання аграрного сектору.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для: повного терміну денної форми навчання.

Змістовий модуль 1. ПІДПРИЄМСТВО В РИНКОВІЙ СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Т 1. Підприємство як суб'єкт господарювання.

Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Поняття економічного суверенітету, самоокупності та самофінансування. Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика. Ринок та його інфраструктура: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна та інші. Види підприємств та їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств. Об'єднання підприємств. Напрями та види діяльності підприємства, права в питаннях планування та розвитку, залучення та використання ресурсів, розпорядження прибутком.

Т 2. Структура та управління підприємством

Сутнісна характеристика структури підприємства. Організаційна і виробнича структура підприємства. Чинники формування і зміни виробничої структури підприємства. Загальна структура підприємства. Поняття і функції процесу управління. Загальні функції управління: планування, організація, регулювання, координування, стимулювання і контроль діяльності підприємства. Управління як сукупність взаємопов'язаних функцій, які забезпечують функціонування підприємства на належному рівні реалізації його цілей. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі регулювання.

Т 3. Прогнозування та планування діяльності підприємства.

Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства. Технологія планування діяльності підприємства. Цільові характеристики діяльності підприємства, їх класифікація, вимоги до формування. Залежність цілей господарювання від стадій життєвого циклу підприємства. Дерево цілей та його побудова. Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності. Вибір та розробка стратегії. Діагностика реалізації обраної стратегії; Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства. Методи планування окремих показників господарсько-фінансової діяльності. Оцінка якості планів підприємства.

Змістовий модуль 2. ВИРОБНИЧІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХНЄ ВИКОРИСТАННЯ

Т 4. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці.

Персонал підприємства та його характеристика. Принципи і завдання формування персоналу в умовах ринкової економіки. Фактори, що впливають на формування персоналу. Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація. Основні напрямки підвищення продуктивності праці та ефективності трудових ресурсів підприємства. Методи нормування витрат праці на підприємстві. Форми мотивації праці робітників. Системи оплати праці та їх характеристика. Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві. Мінімальна заробітна плата і фактори, що її визначають. Державне регулювання мінімальної заробітної : плати та її вплив на рівень ставок та окладів окремих робітників. Безтарифна система, її зміст та умови використання. Сутність контрактної форми оплати праці. Форми додаткової, заробітної плати, особливості їх застосування на підприємствах. Форми та системи преміювання на підприємстві. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор продуктивності. Обґрунтування потреби підприємства трудових ресурсах. Штатний розклад, його призначення та порядок складання. Планування фонду оплати праці. Шляхи раціоналізації витрат у складі фонду оплати праці підприємства.

Т 5. Основний капітал підприємства

Суть і види капіталу підприємства. Основний капітал підприємства, його склад і структура. Грошова оцінка основного капіталу за первісною (початковою), відновною,

залишковою і ліквідною вартістю. Фізичне і моральне зношення основних засобів. Поняття амортизації і необхідність її нарахування. Методи нарахування амортизації. Прискорена амортизація. Економічна і податкова амортизація і сфера їх застосування. Особливості нарахування амортизації по групах основних засобів. Визначення балансової вартості груп основних фондів на початок звітного періоду. Індксація основних фондів і особливості їх відтворення в умовах інфляції. Показники використання основного капіталу підприємства. Характер і показники руху основного капіталу. Шляхи поліпшення використання основного капіталу. Удосконалення форм використання й оренда основних засобів. Раціональне співвідношення основного і оборотного капіталу. Підвищення якості засобів і зниження цін на них. Зниження матеріаломісткості і підвищення матеріальної зацікавленості при використанні основних засобів. Розширення ринку засобів виробництва.

Т 6. Оборотний капітал

Економічна сутність, склад і структура оборотного капіталу. Нормовані і ненормовані групи оборотного капіталу. Сукупний норматив оборотних засобів підприємства. Джерела формування оборотного капіталу підприємства: прибуток, сталі пасиви, короткостроковий кредит банку та комерційний кредит у товарній формі інших підприємств. Система показників ефективності використання оборотних засобів, методика їх визначення і економічної оцінки. Основні напрями поліпшення використання оборотних коштів в підприємствах. Необхідність нормування оборотних коштів за критерієм мінімальної достатності. Економічні підходи до нормування окремих складових оборотних засобів.

Т 7. Інтелектуальний капітал

Поняття і склад нематеріальних ресурсів підприємства. Об'єкти, що охороняються авторськими і суміжними правами. Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Патенти, свідоцтва, ліцензії як форми юридичного захисту об'єктів інтелектуальної власності. Важливість їх використання підприємствами для зміцнення економіки за умов ринкових відносин. Нематеріальні ресурси як об'єкт власності. Спільні риси нематеріальних ресурсів. Види нематеріальних активів та їх характеристика: право на користування земельною ділянкою, право на винахід, на промислові зразки, товарні знаки, авторські права, ноу-хау, гудвіл тощо. Досвід використання нематеріальних ресурсів у країнах з розвинутою ринковою економікою. Способи і джерела придбання нематеріальних активів та їх грошова оцінка. Документальне забезпечення нематеріальних активів у разі їх придбання. Нематеріальні ресурси як об'єкт нарахування амортизації. Ефективність використання нематеріальних ресурсів. Поняття роялті та паушальної виплати. Напрями використання нематеріальних ресурсів.

Т 8. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства.

Економічна суть і класифікація інвестиційних ресурсів. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Класифікація інвестицій підприємства. Можливі види і форми іноземних інвестицій. Інвестиції в основний капітал та їхня структура. Галузева, територіальна, технологічна, відтворювальна структура та структура за формами власності. Фінансові інвестиції. Особливості здійснення фінансових інвестицій. Форми здійснення фінансових інвестицій. Класифікація фінансових інструментів з позиції особливостей їхніх інвестиційних властивостей. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій. Положення методики оцінювання ефективності капітальних вкладень. Показники абсолютної та порівняльної економічної ефективності. Основні організаційно-економічні чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень. Поняття і види інноваційної діяльності. інноваційні процеси. Види інновацій. Способи організації інноваційної діяльності. сутність інноваційної стратегії підприємства. Суть науково-технічного прогресу та основні напрями його розвитку. Форми науково-технічного процесу. Напрями науково-технічного процесу. Оцінка ефективності використання інновацій. Економічний ефект. Національний економічний ефект. Ефективність впровадження нових організаційних рішень.

Змістовий модуль 3. ВИТРАТИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Т 9. Витрати виробництва, собівартість і ціноутворення на продукцію.

Сутність понять витрати, поточні та капітальні витрати підприємства, виробнича собівартість продукції, послуг та робіт. Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів і поточних витрат підприємства. Класифікація поточних витрат. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки. Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення. Собівартість окремих видів продукції. Методи калькулювання собівартості. Фактори, що впливають на формування поточних витрат підприємства. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства. Методи планування поточних витрат підприємства. Кошторис витрат виробництва. поняття, склад та методика складання. Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства. Економічний зміст і класифікація цін. Необхідні умови ринкового ціноутворення. Основні функції цін. Види цін. Принципи ціноутворення на продукцію. Методи ціноутворення. Розроблення та обґрунтування цінової стратегії підприємства.

Т 10. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають. Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства. Обґрунтування прибутку на плановий період: завдання та методичний інструментарій. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки. Використання чистого прибутку підприємства. Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінки діяльності підприємства. Види ефекту. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності підприємства. Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

Т 11. Якість і конкурентоспроможність продукції.

Суть конкурентоспроможності продукції. Параметри та показники конкурентоспроможності. Загальні правила оцінювання конкурентоспроможності продукції. Фактори конкурентоспроможності. Методи оцінювання конкурентоспроможності продукції. Традиційний метод, виробничий підхід, матричні методи, маркетинговий підхід. Якість продукції та методи її оцінки. Абсолютний, відносний, перспективний і оптимальний рівень якості продукції. Одиничні, комплексні та узагальнюючі показники якості продукції. Класифікація методів оцінки якості продукції. Стандартизація та сертифікація продукції. Обов'язкова і добровільна сертифікація продукції.

Т 12. Реструктуризація і санація підприємства

Поняття реструктуризації підприємства. Система виживання підприємства за ринкових умов господарювання, необхідність її практичного використання й змістова характеристика. Головні організаційні заходи й необхідні кошти для виживання підприємства, його виходу з кризової економічної ситуації. Реструктуризація підприємства як радикальний захід системи виживання й виходу з економічної кризи, припинення спаду виробництва і його стабілізація. Сутнісна характеристика й форми реструктуризації підприємства. Конверсія, розукрупнення й диверсифікація виробництва як дійові форми реструктуризації об'єктів господарювання. Види і показники ефективності реструктуризації підприємства. Розроблення і здійснення програми (бізнес-плану) реструктуризації підприємства. Сутність механізму санації (фінансово-економічного оздоровлення) та її значення. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Особливості державної підтримки проведення санації потенційно конкурентоспроможних підприємств. Практика й ефективність санації суб'єктів господарювання в Україні.

Т 13. Економічна безпека підприємства.

Сутність та фази розгортання кризи. Фактори, що обумовлюють виникнення кризи. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ в його діяльності. Фінансово-

економічні передумови та наслідки виникнення ситуації банкрутства. Види банкрутства підприємства. Інститут банкрутства: сутність, цілі та завдання. Процес розгляду та прийняття рішення у справі про банкрутство підприємства. Методичні підходи до оцінки кризового стану та загрози банкрутства підприємства. Загальна характеристика процесу ліквідації збанкрутілого суб'єкта господарювання. Оцінювання та продаж майна підприємства-банкрута. Черговість задоволення вимог кредиторів в процесі ліквідаційної процедури. Цілі та форми санації. Відмітні особливості досудової та судової санації (фінансового оздоровлення). Зміст плану санації, Класифікація санаційних заходів. Генезис формування та сучасне розуміння економічної безпеки підприємств, її місце і роль в системі управління підприємством. Система показників економічної безпеки підприємства. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Методи моніторингу економічної безпеки підприємства. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства.

Структура навчальної дисципліни «Економіка підприємства»
повного терміну денної форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Змістовий модуль 1. Підприємство в ринковій системі господарювання														
Тема 1 Підприємство як суб'єкт господарювання	1	12	2	2			4							
Тема 2 Структура і управління підприємством	2	12	2	2			4							
Тема 3 Прогнозування та планування діяльності підприємства	3	10	2	2			4							
Разом за змістовим модулем 1		24	6	6			12							
Змістовий модуль 2. Виробничі ресурси підприємства та їхнє використання														
Тема 4 Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	4	7	2	3			4							
Тема 5 Основний капітал підприємства	5	8	2	2			4							
Тема 6 Оборотний капітал	6	8	2	2			4							
Тема 7 Інтелектуальний капітал	7	8	2	2			4							
Тема 8 Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства	8-9	11	4	3			6							
Разом за змістовим модулем 2		46	12	12			22							
Змістовий модуль 3. Витрати та результати діяльності підприємства														
Тема 9 Витрати виробництва, собівартість і ціноутворення на продукцію	10	15	2	3			6							
Тема 10 Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	11-12	17	4	3			6							
Тема 11 Якість і конкурентоспроможність продукції	13	10	2	2			6							
Тема 12 Реструктуризація і санація підприємства	14	10	2	2			4							
Тема 13 Економічна безпека підприємства	15	12	2	2			4							
Разом за змістовим модулем 3		50	12	12			26							
Усього годин		120	30	30			60							

4. Теми семінарських занять
(не передбачені навчальним планом)

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підприємство як суб'єкт господарювання	2
2	Структура і управління підприємством	2
3	Прогнозування та планування діяльності підприємства	2
4	Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	3
5	Основний капітал підприємства	2
6	Оборотний капітал	2
7	Інтелектуальний капітал	2
8	Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства	3
9	Витрати виробництва, собівартість і ціноутворення на продукцію	3
10	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	3
11	Якість і конкурентоспроможність продукції	2
12	Реструктуризація і санація підприємства	2
13	Економічна безпека підприємства	2
Разом		30

6. Теми лабораторних занять

(не передбачені навчальним планом)

Теми самостійних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підприємство як суб'єкт господарювання	4
2	Структура і управління підприємством	4
3	Прогнозування та планування діяльності підприємства	4
4	Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	4
5	Основний капітал підприємства	4
6	Оборотний капітал	4
7	Інтелектуальний капітал	4
8	Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства	6
9	Витрати виробництва, собівартість і ціноутворення на продукцію	6
10	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	6
11	Якість і конкурентоспроможність продукції	6
12	Реструктуризація і санація підприємства	4
13	Економічна безпека підприємства	4
Разом		60

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

1. Теорії підприємств та їх еволюція.
2. Сутність, функції та моделі здійснення підприємницької діяльності.
3. Економіка підприємства як наука.
4. Методологічні та методичні засади дослідження курсу.
5. Поняття, цілі, функції і напрями діяльності підприємства.
6. Класифікація підприємств та характеристика їх видів.
7. Інтеграційні та організаційно-правові форми підприємств.
8. Зовнішнє середовище та його вплив на діяльність підприємств.
9. Ринкове середовище господарювання підприємства.
10. Методичні підходи до оцінювання середовища господарювання підприємства.
11. Поняття структури підприємства, її види.
12. Сутність та функції управління підприємством.
13. Методи управління підприємством.
14. Організаційні структури управління підприємством.
15. Прогнозування розвитку підприємства.
16. Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства.
17. Стратегічне планування діяльності підприємства.
18. Тактичне та оперативне планування.
19. Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства.
20. Продуктивність праці: поняття і види.
21. Поняття, види і методи мотивації праці.
22. Оплата праці персоналу підприємства.
23. Поняття та характеристика техніко-технологічної бази підприємства.
24. Технічний розвиток виробництва.
25. Сутність і чинники формування виробничої потужності підприємства.
26. Основи методики визначення виробничої потужності.
27. Рівень використання виробничої потужності підприємств та напрями його підвищення.
28. Основний капітал підприємства, його склад і структура.
29. Амортизація основних засобів підприємства.
30. Показники використання основного капіталу підприємства та напрями його поліпшення.
31. Економічна суть і склад оборотного капіталу.
32. Показники ефективності використання оборотного капіталу.
33. Основні напрямки раціонального використання оборотного капіталу.
34. Економічний зміст та складові інтелектуального капіталу.
35. Види, типи та форми інтелектуального капіталу.
36. Сутність нематеріальних ресурсів та активів підприємства.
37. Методи оцінювання інтелектуального капіталу та нематеріальних активів підприємства та їх амортизація.
38. Відтворення інтелектуального капіталу.
39. Економічна суть і класифікація інвестиційних ресурсів.
40. Інвестиції в основний капітал та їхня структура.
41. Фінансові інвестиції.
42. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій.
43. Поняття інновацій і інноваційних процесів, причини їх виникнення.
44. Види, класифікації та ефективність інновацій.
45. Інноваційна діяльність підприємства та форми її інвестування.
46. Поняття витрат виробництва і собівартості продукції.
47. Класифікація витрат на виробництво продукції.
48. Методи калькулювання собівартості продукції.
49. Економічний зміст і класифікація цін.
50. Методи ціноутворення на продукцію.
51. Розроблення та обґрунтування цінової стратегії підприємства.
52. Економічні результати діяльності підприємства.

53. Формування і використання прибутку підприємства.
54. Сутність і методи визначення рентабельності виробництва.
55. Суть ефективності як економічної категорії.
56. Система показників ефективності діяльності підприємства.
57. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.
58. Теорії економічного розвитку.
59. Концепції та сучасні моделі розвитку підприємств.
60. Поняття економічної безпеки підприємства.
61. Оцінка економічної безпеки підприємства.
62. Служба безпеки підприємства.
63. Необхідність, сутність та завдання реструктуризації.
64. Форми та види реструктуризації.
65. Процес і процедура реструктуризації.
66. Ефективність реструктуризації підприємств.
67. Санація (фінансове оздоровлення) підприємства.
68. Поняття про банкрутство, його причини та ознаки.
69. Процедура визначення боржника банкрутом.
70. Ліквідація збанкрутілих підприємств.

ПРИКЛАД ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Питання 1. Продовжити речення: Рентабельність – це..	
Питання 2. Першочергово при ліквідації підприємства задовольняються борги:	
1	Перед бюджетом та компенсуються витрати на відновлення навколишнього середовища
2	Перед працівниками підприємства та акціонерами
3	Перед кредиторами
Питання 3. Визначити капіталовіддачу, якщо капіталоємність складає 0,25 грн/грн	
Питання 4. Яким чином зміниться дохід від діяльності в точці "мінімальної рентабельності" при зростанні капіталу підприємства?	
1	Зменшиться
2	Не зміниться
3	Збільшиться
Питання 5. Напишіть структуру ціни	
Питання 6. Який із наведених показників характеризує інтенсивність оновлення основного капіталу?	
1	Коефіцієнт придатності
2	Коефіцієнт вибуття
3	Коефіцієнт оновлення
Питання 7. Який з показників характеризує ефективність використання основного капіталу?	
1	Капіталовіддача
2	Коефіцієнт зносу
3	Коефіцієнт відновлення
Питання 8. Залишкова вартість основного капіталу відображає:	
1	Можливу ціну продажу основного капіталу
2	Різницю між відновлювальною і первісною вартістю основного капіталу
3	Ще не перенесену на вироблену продукцію, послуги частину вартості
Питання 9. Основні елементи тарифної системи такі:	
1	Єдиний тарифно-кваліфікаційний довідник, тарифна сітка, тарифна ставка, система посадових окладів
2	Тарифна сітка, тарифні ставки та коефіцієнти тарифної сітки, штатний розклад
Питання 10. Під трудовими ресурсами слід розуміти:	
1	Населення, яке безпосередньо зайняте у виробництві
2	Частину населення певного регіону, яка має необхідний рівень професійної підготовки та

	знаходиться у відповідному віці
3	Все населення регіону
Питання 11. Яку систему оплати праці доцільно використовувати на підприємстві, якщо праця робітників на ньому не піддається нормуванню, а керівництво підприємства прагне створити робітникам мотиви для якісного виконання ними своїх обов'язків?	
1	Просту погодинну
2	Пряму відрядну
3	Відрядно-преміальну або відрядно-прогресивну
4	Погодинно-преміальну
Питання 12. При якій системі оплати праці виробіток робітника в межах норми оплачується за звичайними відрядними розцінками, а додатковий виробіток - за підвищеними відрядними розцінками?	
1	При погодинно-преміальній
2	При акордній
3	При відрядно-прогресивній
Питання 13. Необхідний обсяг виробництва та реалізації продукції, що розраховується при плануванні виробничої програми, дозволяє:	
1	Отримати певний цільовий прибуток у плановому періоді
2	Повністю завантажити обладнання
3	Отримати можливий прибуток підприємства
Питання 14. Середньорічна потужність підприємства розраховується:	
1	Як потужність на початок планового періоду, збільшену на розмір введеної потужності в поточному періоді і зменшену потужності за рахунок вибуття
2	Як потужність на початок планового періоду, скориговану не тільки на приріст та зменшення потужності в поточному періоді, але й строки її введення (вибуття)
3	Як середньоарифметичне з вхідної і вихідної потужності
Питання 15. Розрахувати тарифну годинну ставку робітника 6 розряду, якщо ЗПм = 944 грн	
Питання 16. Визначити тривалість обороту обігових коштів, якщо кількість оборотів 6 раз на рік	
Питання 17. Визначити кількість робітників, якщо продуктивність праці складає 220 тис. грн/роб, при доході 2860 тис. грн	
Питання 18. До основного капіталу підприємства не належать	
1	Під'їзні шляхи
2	транспортні засоби
3	напівфабрикати
Питання 19. Як змінюються витрати по зберіганню партії товарів при збільшенні обсягу замовлення?	
1	Зменшуються.
2	Не змінюються.
3	Збільшуються
Питання 20. При освоєнні нової продукції норми витрат сировини та матеріалів розраховуються за методом:	
1	Розрахунково-аналітичним
2	Дослідно-статистичним
3	Дослідно-лабораторним
Питання 21. В основу економічного підходу до обліку поточних витрат підприємства покладено	
1	Витрати, що оцінюють фактичне використання ресурсів у поточних цінах придбання цих ресурсів
2	Витрати, пов'язані з формуванням персоналу підприємства
3	Витрати втрачених можливостей, тобто суму грошей, яку можна було б отримати при найбільш ефективному використанні ресурсів
Питання 22. Дати визначення: Собівартість це -	
Питання 23. Назвати відомі Вам методи ціноутворення	

Питання 24. Дати визначення: Продуктивність праці це -

Питання 25. Розрахувати розцінку, якщо $T_{год} = 8$ грн, а норма часу = 15 хвилин

Питання 26. Дохід = 6 млн грн, продуктивність праці = 0,2 млн грн, вартість ОК = 3 млн грн. Розрахувати капіталоозброєність праці.

8. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

9. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 року, протокол № 10, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму тощо, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен - це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік - це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми виробничої практики, підготовки та захисту курсової роботи (проекту).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог робочого навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

10. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол № 10)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

11. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс «Економіка підприємства» URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1277>
2. Чередніченко О.О. Методичні вказівки до вивчення дисципліни та виконання розрахункових завдань «Економіка підприємства» для студентів ОС "Бакалавр" спеціальності 071 - Облік і оподаткування: методичні вказівки. К.: ЦП "Компринт", 2022. 172 с.
3. Рогач С.М., Степасюк Л.М., Гуцул Т.А. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Економіка підприємства». К.: «ЦП «КОМПРИНТ»», 2019. 326 с.
4. Рогач С.М., Чередніченко О.О. Економіка підприємств харчової промисловості: навч. посіб. К.: «ЦП «КОМПРИНТ»». 2020. 384 с.

12. Рекомендовані джерела інформації

1. Економіка підприємства / Рогач С.М. та ін. К.: «ЦП «КОМПРИНТ»». 2018. 389 с.
2. Михайлов С.І., Степасюк Л.М., Городенко С.В. Економіка підприємства. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ»». 2018. 417 с.
3. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства: Підручник. К.: «ЦП «КОМПРИНТ»». 2020. 466 с.
4. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. Л.Г. Мельника. Суми: Університетська книга. 2016. 864 с.
6. Дикань В.Л. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств: монографія. 2017. 160с.
7. Cherednichenko O.O., Cherednichenko Y.S. On the issue of innovative activity of food industry enterprises of Ukraine. Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління: Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конфер. (5 листопада 2020 року). — Одеса: Одеський національний політехнічний університет, 2020. — С. 215-217.
8. Чередніченко Е. Ценовая конкурентоспособность органической продукции. Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України: тези доповідей I Міжнар. наук.-практ. онлайн-конфер., м. Київ, 15 березня 2021 року/ редкол. О.С. Волошкіна та ін. – К.: ІГТА, 2021. – С. 186-188.
9. Cherednichenko O. Economic efficiency of commercial activity of the enterprise. Економіко – правові дискусії // Матеріали II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. студентів, аспірантів та науковців 14 квітня 2021 р. – Кропивницький: ЛА НАУ, 2021 – С. 64-67.
10. Cherednichenko O. On the question of determination of efficiency of the enterprise. Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки: збірник тез доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. молодих науковців, аспірантів і здобувачів вищої освіти, м. Рівне, 13-14 травня 2021 року. Рівне: НУВГП, 2021. С 253-256.
11. Cherednichenko O.O. Exacerbation of the problem of food security in the world through the Russian-Ukrainian war. Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конфер. (присвяченої 100-річчю від Дня народження професора Турченка Михайла Михайловича): «Управління розвитком соціально-економічних систем» (15-16 червня 2022 року). Харків: ДБТУ, 2022. С. 45-47.
12. Офіційний сайт Національного агропорталу. Режим доступу: <http://latifundist.com>.
13. Офіційний сайт Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ». Режим доступу: <http://www.apk-inform.com/ru/analityc>.
14. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>.